

Na 750 namen voor een borrel is het nog steeds niet op

■ Hij kan al niet tegen 'Spa-met-te-veel-bubbeltjes'. Laat staan sterke drank, zoals hij zelf zegt. Toch schreef Ewoud Sanders het Borrelwoordenboek, 750 volksnamen voor onze glazen boterham.

Door **Jan Rozendaal**

Het eerste exemplaar werd vorige week uitgereikt in het Nederlands Gedistilleerd Museum De Gekroonde Branderketel in jeneverstad Schiedam.

„De enige plek waar je zo'n boek fatsoenlijk kunt uitreiken”, aldus Sanders, die daarvoor Gerrit Komrij had gevraagd, ook al iemand die niet drinkt. „Als ik één glas jenever drink, val ik gegarandeerd dood neer”, zei Komrij, die het Schiedamse jenevermuseum dan ook 'het epicentrum van mijn trauma' noemde. Dat had weer te maken met de overdaad aan raki, de borrel van Turkije en Kreta waaraan hij dertig jaar geleden een delirium overhield.

Braakneigingen

Sindsdien geeft de gedachte aan jenever de schrijver Komrij al braakneigingen. Hij ging daarom weer 'snel terug naar het papier'. Maar niet voordat hij het kortste jenevergedicht had voorgedragen. Geschreven door 'vadertje' Jacob Cats: *De keel kost veel.*

Komrij: „Daar zit de ziel van de Hollander in en de ziel van de drank.”

Zevenhonderdvijftig namen voor de borrel. Sanders verklaart ze, maar heeft ze ook ondergebracht in rubrieken. Als namen voor slechte jenever: haarwater bij voorbeeld, omdat je daar koppijn van krijgt. Naar plaatsnamen: Schiedammer moedermelk. Naar de slechte invloed op de gezondheid: hersenpikker. Naar het effect op het gedrag: lefwater. Naar de 'slagkracht' van jenever: van hard ei tot optaliedonder en dubbele kopstoot.

Die laatste is een eerbetoon aan wijlen Bep van Klaveren, de Rotterdamse bokser die bekende stond om zijn dubbele kopstoot: een linkse uppercut, direct gevolgd door een stoot vol op de kaak met rechts. Jenever kan - zeker ook in de verraderlijke combinatie met bier - nogal hard aankomen.

Schuilnamen

Maar er zijn ook schuilnamen. 'Witte koffie', die werd besteld in een café dat geen vergunning had om jenever te schenken, maar dat wel deed. Of 'Spa Maison', die uit België komt, waar het tussen 1919 en 1984 officieel verboden was om in openbare lokalen sterke drank te schenken. Geniepig is de naam 'gatlikker', die uit dezelfde tijd stamt: men schonk in de holte ('gat') van de voet van een bierglas jenever. Bij controle dronk men het vliegensvlug op, draaide het glas nog sneller om en vroeg om een vers biertje. Hoezo wordt

hier sterke drank geschonken...

Een groot aantal borrelnamen laat zich mooi verklaren. Zoals een snip. Want zo'n wintervogel kan wat iedere dronkaard graag zou willen: zijn snavel eeuwig in het nat houden. Soms ook verrassend. Afzakkertje bij voorbeeld werd voor het eerst gebruikt omdat een borrel de daarvoor genoten dranken of spijzen beter deed zakken. Pas later is daar de betekenis 'het laatste glaasje' aan gegeven.

Zevenhonderdvijftig namen voor de borrel. Een bewonderenswaardige hoeveelheid, vond Komrij. „Maar dat is ook niet zo gek. Want waar het hoofd vol van is, loopt de taal van over. Drank is een obsessie, net als het geslachtsdeel en de geslachtsdaad. Daar zijn ook honderden namen voor.” Van Komrij moet Sanders nu dan ook een sekswoordenboek gaan schrijven. Om al die verdwaalde kennis bij elkaar te brengen. Sanders vindt het een aardig idee, maar heeft eerst nog wat andere plannen. Bijvoorbeeld een aanvulling maken op zijn borrelwoordenboek, want de eerste namen die niet in deze uitgave staan heeft hij al gehoord. En, stelt de historicus, er zullen er nog enkele tientallen zijn. „Maar meer niet.”

Het Borrelwoordenboek van Ewoud Sanders (272 pagina's) wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers (ISBN: 9075566492) en kost 29,90 gulden. *995-11-97*